

Asia: VN/26120/2023-OM-100

Hallinnollisten seuraamusmaksujen määrääminen tietosuojalainsäädännön rikkomuksista julkissektorilla

Lausunnonantajan lausunto

1. Kommentit lakiehdotuksista:

Maatalousyrittäjien eläkelaitoksesta (Mela) ja sen tehtävistä säädetään maatalousyrittäjän eläkelaisissa (1280/2006; MYEL). Melan tehtäviin kuuluu muun muassa viljelijöiden, poronhoitajien, kalastajien, metsänomistajien sekä tieteen ja taiteen apurahansaajien työeläketurvan sekä työtapaturma- ja ammattitautiturvan toimeenpano. Melan hoidettavaksi on lailla annettu julkisia hallintotehtäviä, joihin sisältyy julkisen vallan käyttöä.

Kuten luonnoksessa hallituksen esitykseksi todetaan, voi nykyään olla epäselvyyttä siitä, kuuluvatko julkista hallintotehtävää hoitavat yhteisöt, säätiöt ja yksityiset henkilöt tietosuojarikkomuksiin liittyvien hallinnollisten seuraamusmaksuja koskevien säännösten soveltamisalaan. Tietosuojalakiin lisättäväksi ehdotettu 24 a § selkiyttää Melan käsityksen mukaan tilannetta.

Tietosuojalakin lisättäväksi ehdotettua uutta 24 a §:ää sovellettaessa Melaa pidettäisiin 4 momentissa tarkoitettuna julkista hallintotehtävää hoitavana yhteisönä. Melaa koskisi siten samat seuraamusmaksujen enimmäismäärät kuin viranomaisia siltä osin kuin Melan henkilötietojen käsittely liittyy julkisen hallintotehtävän hoitamiseen. Lisäksi Melaan sovellettaisiin säännöstä, jonka mukaan seuraamusmaksua määrättäessä on huomioitava viranomaisen tai julkishallinnon elimen koko ja taloudellinen asema seuraamusmaksun tason määrittämisessä.

Julkista hallintotehtävää ei tarkemmin määritellä ehdotetun lainmuutoksen yhteydessä, mikä saattaa aiheuttaa epäselvyyttä joissain tilanteissa lakia sovellettaessa. Melassa henkilötietojen käsittely kuitenkin pääosin liittyy tehtäviin, joita yleisesti pidetään julkisen hallintotehtävän hoitamisena.

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi käytetään vaihdellen "yksityinen, joka hoitaa julkista hallintotehtävää" ja "yksityinen henkilö, joka hoitaa julkista hallintotehtävää". Epäselväksi jää, tarkoitetaanko nimenomaan luonnollista henkilöä. Myös käsitteellä "julkishallinnon elin" on eri kohdissa vaihteleva sisältö. Laissa ei määritellä, mitä sillä tarkoitetaan.

Mela pitää hyvänä sitä, että tietosuojalakia sovellettaisiin Melaan samalla tavalla kuin viranomaisiin, siltä osin kuin Melan tehtävät ovat samankaltaisia kuin viranomaisten tehtävät. Kun lisäksi ottaa huomioon Melan toiminnan rahoituksen, on tarkoituksenmukaista, että ehdotettuja säännöksiä sovellettaisiin Melaan samalla tavalla kuin viranomaisiin hallinnollisen seuraamusmaksun tasoa määritettäessä. Melan toiminnan keskeisin sisältö on lakisääteisten tehtävien hoitaminen, eikä Mela toiminnassaan pyri tuottamaan voittoa.

Melan hallinnosta ja rahoituksesta säädetään maatalousyrittäjän eläkelaisissa (1280/2006), maatalousyrittäjän eläkelain täytäntöönpanosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1407/2006), maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaissa (873/2015), sairausvakuutuslain mukaisen omavastuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetussa laissa (118/1991), maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetussa laissa (612/2006), luopumiseläkelaisissa (16/1974), maatalousyrittäjien lomituspäalvelulaissa (1231/1996), turkistuoottajien lomituspäalveluista annetussa laissa (1264/2009) sekä poronhoitajien sijaisavusta annetussa laissa (1238/2014).

Melaan sovellettaisiin myös tietosuojalain uuden 24 a §:n 5 momentin seuraamusmaksujen soveltamisalan poikkeusta, joka liittyy henkilötietojen suojan ja asiakirjajulkisuuden yhteensovittamiseen. Mela pitää poikkeusta tarkoituksenmukaisena ja perusteltuna.

2.1 Yleiset kommentit yksittäistä seuraamusmaksua koskevista vaikutuksista ja muista viranomaisvaikutuksista:

Melalle voidaan jo voimassa olevien säännösten nojalla määrätä seuraamusmaksu mahdollisten tietosuojalainsäädännön rikkomusten perusteella. Tietosuojalakiin lisättäväksi ehdotettu uusi 24 a § tarkoittaa Melan osalta sitä, että mahdollisen seuraamusmaksun enimmäismäärä Melan hoitaessa julkisia hallintotehtäviä olisi jatkossa laissa säädetty euromäärä. Lisäksi säädettäisiin seuraamusmaksun tasoa määrättäessä huomion otettavista seikoista.

Seuraamusmaksun enimmäismäärästä säätäminen tietosuojalain 24 a §:ssä tarkoitetuille tahoille on luonnoksessa hallituksen esitykseksi perusteltu hyvin. Sama koskee enimmäismäärien euromääriä sekä sitä, mitkä seikat on otettava huomioon seuraamusmaksun suuruutta määritettäessä. Perusteluissa keskitytään viranomaistoimintaan ja sen rahoitukseen liittyviin seikkoihin, kun arvioidaan sitä, mitä voidaan ottaa huomioon hallinnollisen seuraamusmaksun määrää määritettäessä. Melan käsityksen mukaan vastaavat periaatteet ovat käytännössä sovellettavissa

myös muiden tahojen kuin viranomaisten osalta, jos heidän toimintansa on suurelta osin rinnastettavissa viranomaistoimintaan.

Mela pitää perusteltuna, että viranomaisille, julkishallinnon elimille ja muille julkisia hallintotehtäviä hoitaville tahoille määrättävien hallinnollisten seuraamusmaksujen enimmäismäärät ovat merkittävästi alemmat kuin tietosuoja-asetuksessa säädetty enimmäismäärät. Tämä on perusteltua ottaen huomioon, minkälaiset edellä mainittujen tahojen tehtävät yleensä ovat sekä heidän rahoitukseensa, taloudelliseen toimintaansa ja tilanteeseensa liittyvät seikat ja niitä koskeva sääntely. Melan käsityksen mukaan on johdonmukaista, että siihen, kumpi laissa säädetyn seuraamusmaksun enimmäismäärä tulisi sovellettavaksi vaikuttaisi se, minkä säännöksen rikkomisesta olisi kyse.

2.2 Tunnistattekko muita kuin esitysluonnoksessa käsiteltyjä tilanteita, joissa seuraamusmaksua ei olisi mahdollista kohdistaa rekisterinpitäjänä (tai henkilötietojen käsittelijänä) toimivan viranomaisen tai julkishallinnon elimen toimintamenoihin tai muutoin suoraan kyseiselle viranomaiselle tai julkishallinnon elimelle, ja mistä syystä se ei ole mahdollista?

-

2.3 Tunnistattekko oman budjetin, määrärahojen tai muun rahoituksen käyttämisen valossa muita huomioitavia näkökohtia, joita voi liittyä yksittäiseen viranomaiselle tai julkishallinnon elimelle määrättävään seuraamusmaksuun?

-

2.4 Täydennysehdotukset ja kommentit tietoyhteiskuntavaikutuksia koskeviin arvioihin:

-

2.5 Muut kommentit ehdotetun sääntelyn vaikutuksista:

-

3. Muut huomiot (tai lausuntonne) esitysluonnoksesta:

Lakiehdotuksessa ja rinnakkaisteksteissä 26 § olisi siirrettävä 24 a §:n ja 36 a §:n väliin.

Backman Heli
Maatalousyrittäjien eläkelaitos

Jansson Stella

Maatalousyrittäjien eläkelaitos